

ELS MANUSCRITS GUIXOLENCES DE LA BIBLIOTECA TOMÀS DE LORENZANA

PER

ERNEST ZARAGOZA

La Biblioteca Tomàs de Lorenzana de Girona guarda un notable fons de 153 manuscrits de diferents èpoques i procedències, tot i que la major part provenen dels convents de benedictins, jesuïtes, dominics i franciscans giro-nins, suprimits el 1835 per ordre del govern de Mendizábal.

El canonge i historiador dels convents i religiosos catalans en el segle XIX Gaietà Barraquer i Roviralta, d'origen guixolenc, el 1906 diu que a l'església del monestir de Sant Feliu de Guíxols "*consérvanse aún en él (el cor) 21 libros de coro de los monjes*"¹, llibres que segons Lluís Batlle passaren part al Museu Municipal Guixolenc i part al Diocesà de Girona, com així fou en efecte, puix que a tots dos museus hi ha llibres de cor procedents del monestir guixolenc².

El citat Barraquer diu també que "*en el seminario conciliar gerundense se guardan manuscritos de la biblioteca de este monasterio, entre los cuales se cuentan los procedentes de la pluma de Fray Benito Pañelles y los hay también en la B. Provincial de Gerona, entre los que está la historia del monasterio, obra de fray Alonso Cano*"³. I, efectivament, a la biblioteca del Seminari Diocesà de Girona hi ha manuscrits procedents del monestir de Sant

¹ C. Barraquer i Roviralta, *Religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, Barcelona, 1906, 180.

² J. Batlle i Prats, "La biblioteca del monasterio de San Feliu de Guíxols", a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, t. XX (1970-71) 105.

³ C. Barraquer i Roviralta, *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, III, Barcelona, 1917, 308.

Feliu i el mateix succeeix a la Biblioteca Provincial "Tomàs de Lorenzana", on hi ha la història del monestir del P. Cano (Ms. 9/66).

No hi ha dubte, doncs, que part dels manuscrits del monestir guixolenc anaren a parar a la Biblioteca de Girona, però ens ha costat bastant identificar-los, perquè no existeix cap indicació documental, catàleg ni relació que assenyali la procedència de cada manuscrit del dit fons. I això, a pesar del *Catálogo de manuscritos, incunables y libros góticos de la Biblioteca Provincial de Gerona*, de Nicolás Magán (Ms. 9/133), i de les indicacions que féu Joan Torrent i Fàbregas, que es va servir de la documentació de l'arxiu municipal guixolenc (liligalls 419, 561 i 948) referent a l'aniversari (29 de setembre de 1835) i trasllat al Govern Polític de Girona dels llibres del monestir guixolenc. Aquests foren traslladats a Girona en tres vegades, la primera a l'octubre de 1835 (656 volums), la segona el desembre següent (1.024 volums), i la tercera l'1 d'abril de 1839 (956 volums), i encara el 4 d'agost del mateix any s'hi afegiren tres volums més⁴. Però la documentació no ens diu res dels manuscrits, com tampoc no en diuen res els Ms. 9/134: *Biblioteca del Imperial Monasterio Benedictino de San Feliu de Guíxols, ordenada en 1785*, que publicà íntegrament Lluís Batlle i Prats⁵, el qual assenyala només vuit manuscrits⁶, cap dels quals no correspon als existents a la Biblioteca Tomàs de Lorenzana. Tampoc no ens en diu res el Ms. 9/141 de la mateixa biblioteca gironina: *Indice alfabético de los libros y autores que se hallan en la librería de San Feliu de Guíxols* (incomplet), perquè com el Ms. 134, només registra els llibres impresos, que per cert arribaren a la xifra de 2.636⁷.

Emili Grahit i Papell el 1948 va publicar *Los manuscritos de la Biblioteca Provincial de Gerona*⁸, on no descriu més que deu volums de *varia*, dels quals més tard el Dr. Enric Mirambell i Lluís Batlle només pogueren identificar-ne dos amb els existents a la mateixa biblioteca, i donaren els altres per

⁴ J. Torrent i Fàbregas, "Inventarios y enagenación de efectos del suprimido monasterio de San Feliu de Guíxols (1835-1839)", a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, t. XX (1970-71) 283-315, doc. 15, 16, 19-22.

⁵ L. Batlle i Prats, o.c., 105-282.

⁶ Íd. *Ibid.*, 116.

⁷ Sobre la biblioteca, a més de la introducció de L. Batlle i Prats a l'obra citada a la nota núm. 2 i del treball de J. Torrent i Fàbregas citat a la nota núm. 4, vegeu també: E. Mirambell i Belloc, «La biblioteca del antiguo monasterio benedictino de San Feliu de Guíxols», a *Àncora*, Festa Major de 1968, i «Los incunables de la Biblioteca del Monasterio de San Feliu de Guíxols», a *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, t. LXXIII/2 (1957) i a *Analecta Montserratensia*, IX (1962) 264-273.

⁸ E. Grahit, *Biblioteconomía*, núm. 18 (Barcelona 1948).

perduts⁹. El Dr. Mirambell publicà un breu article *Los manuscritos de la Biblioteca Pública de Gerona*¹⁰, on assenyala que bona part dels manuscrits provenen del monestir guixolenc, i fa una valoració d'alguns d'ells¹¹.

Desitjant, per part nostra, esbrinar la procedència guixolenc del fons manuscrit de la Biblioteca Tomàs de Lorenzana, emprenguérem la tasca d'examinar els manuscrits un per un, i el resultat del nostre treball és el present catàleg, on assenyalem l'autor, el copista, el lloc i la data de composició i la procedència guixolenc de cadascun dels manuscrits.

No tots els manuscrits tenen el mateix valor i interès. Bona part d'ells són còpia de les lliçons de filosofia i de teologia que els monjos guixolencs reberen en els col·legis de la Congregació de Valladolid, a la qual pertanyia el monestir de Sant Feliu des del 1523. Els col·legis són la Universitat d'Irache i els monestirs de Salamanca, Eslonza, Celorio i Obona. Però com que cada col·legial en feia la seva còpia, aquesta mena de manuals es troben en moltes biblioteques provincials, de les províncies en les quals hi havia monestirs benedictins. Per aquesta raó, i pel seu contingut més aviat pobre, puix es redueix a ser un comentari als llibres d'Aristòtil o de sant Tomàs d'Aquino, aquests manuscrits no tenen gaire valor, excepte algun cas, com el *De Incarnatione* (9/76) de l'agustiniana Juan de Guevara, ja que d'aquesta obra només se'n coneix un exemplar a la Biblioteca Angèlica de Roma, o els tractats perduts

⁹ L. Batlle i Prats, o.c., 114. Els que es poden identificar són el segon, que és l'actual 9/111 i el tercer, que és el 9/140.

¹⁰ A *Revista de Girona*, núm. 18 (1962) 37-40.

¹¹ Pel que fa referència als manuscrits, s'ha de tenir molt en compte: J. Massot i Muntaner, "El fons monàstic de Sant Feliu de Guíxols de la Biblioteca de Montserrat", a *II Col·loqui d'història del monaquisme català*, vol. II, Poblet, 1974, 343, 358 (recensionaria 17 ms. de Montserrat), que recull també A. Olivari, "Catàleg de manuscrits de la Biblioteca de Montserrat", a *Scripta et Documenta*, vol. 25, Montserrat, 1977; E. Zaragoza i Pascual, "Catàleg dels llibres de confraries guixolenques (conservats a l'arxiu parroquial del monestir)", a *Àncora*, núm. 1904 (24 de gener de 1985) i "Fondo manuscrito guixolense de la Biblioteca Nacional de Madrid" a *Àncora*, núm. 2084 (7 de juliol de 1988) 3. Pel que fa referència als manuscrits del P. Isidor Gil Dalmau, últim prior del monestir guixolenc, vegeu: *Catalònia monàstica*, II, Montserrat, 1929, 409-411; J. Massot i Muntaner, "Els abats de Sant Feliu de Guíxols", a *Stydia monastica*, vol. XIII (1971) 331-403 (Ms. original del P. Dalmau); E. Zaragoza i Pascual, "Crònica de l'expulsió dels monjos de Sant Feliu (1835)", a *Àncora* núm. 2014-1055 (1987), publicació del Ms. 1130 de la Bibl. de Montserrat, original del P. Dalmau: "Memorias para servir a la historia del monasterio de San Feliu de Guíxols desde los acontecimientos de la noche del 28 al 29 de julio de 1835" "Sinopsis cronológica de los principales sucesos de la historia del monasterio de San Feliu de Guíxols", a *Estudios de temas del Baix Empordà*, vol. 9 (1990) 161-178, també del P. Dalmau i les seves cartes de l'arxiu de l'abadia de Solesmes, a E. Zaragoza i Pascual, "Correspondencia epistolar del P. Isidoro Gil Dalmau, prior de San Feliu de Guíxols (1835-1859)", a *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. 57-58 (1984-85) 111-138 i a *Àncora* núm. 2427 i *sq* (1995). També a l'arxiu de Solesmes hi ha manuscrits del P. Maur Gras i de Roca, ex-abat de Sant Feliu, que hi va morir el 1859.

del P. Manuel Navarro de Céspedes, *De Iustificacioni impii* (Ms. 9/84) i *De Beatitudine* (Ms. 9/92).

Els més valuosos i antics són la *Bíblia* (Ms. 9/125) del segle XIV, meravellosament conservada i il·luminada, el *Missale Benedictinum* (Ms. 9/142) i el *Ceremoniale monasticum* (Ms. 9/108), els dos del segle XV, i el *Butllari de la Congregació de Valladolid* (Ms. 9/81), del segle XVI.

Per al monestir guixolenc són importants la *Historia* (Ms. 9/66) i les *Instrucciones* (Ms. 9/18) del P. Alonso Cano, perquè a més d'ésser originals i inèdites, la segona és única; i l'original del plet del *Peix o del Vintè* (Ms. 9/124) i els *Catàlegs* de la biblioteca monàstica (Ms. 9/134 i 9/141).

Per a la història eclesiàstica i civil són interessants les biografies dels papes Sixt V (Ms. 9/102) i Alexandre VI (Ms. 9/101), i també la relació dels conclaves on foren elegits papes Urbà VII, Gregori XIV i Innocenci IX (Ms. 9/99), el *Diari* del Concili de Trento (Ms. 9/119), la còpia del *Cronicon de Toledo* (Ms. 9/135), la biografia del duc Valentino (Ms. 9/101) i la relació de tota la noblesa espanyola a la meitat del segle XVIII (MS. 9/135).

També són interessants els sermonaris, perquè molts dels sermons són peces úniques d'oratoría sagrada, i els volums de *varia* o miscel·lània, que recullen manuscrits i impresos diversos de temes molt variats difícilíssims de trobar, especialment sermons, memorials i plets, perquè no solament se'n feien pocs exemplars, tant dels manuscrits com dels impresos, sinó perquè en no ser voluminosos fàcilment es perdien i només s'han conservat els que han estat enquadrats en un volum.

La tasca d'identificació de procedència no ha estat gens difícil en els llibres que a la primera pàgina porten l'ex-libris del P. Benet Pañelles, però sí que ha estat difícil en els que han perdut la portada. En molts casos ens hem servit d'elements de crítica interna, tals com les cartes de germandat que s'acostumaven a fer entre mestres i condeixebles en sortir del col·legi i que consistien a dir unes misses per cadascun d'ells en morir. Aquest costum i d'altres propis, juntament amb el coneixement que tenim del funcionament intern de la Congregació de Sant Benet de Valladolid¹², ens han ajudat decisivament per identificar els mestres, autors, copistes, el lloc i la data en què foren escrits aquests llibres i en les notes resumir la biografia dels monjos que intervingueren en la confecció dels manuscrits, ja sia en qualitat de mestres, d'alumnes copistes o simplement de posseïdors de cadascun dels manuscrits.

¹² Vaig publicar la història de la Congregació de Valladolid, amb el títol: *Los Generales de la Congregación de San Benito de Valladolid 1390-1894*, 6 vols. (Silos 1973-87).

Esperem que el nostre treball hagi valgut la pena com a eina de treball per ajudar a la redacció d'un futur catàleg bibliogràfic de l'antiga biblioteca monàstica guixolenca dispersa i publicat com l'*Índex de l'arxiu del monestir de Sant Feliu de Guíxols*¹³ pugui posar al servei dels estudiosos valuoses informacions bibliogràfiques.

Dr. Ernest Zaragoza i Pascual
Acadèmic C. de la Reial de la Història

¹³ Publicat per mi mateix a la Col. *Scripta et Documenta*, núm. 42 (Montserrat 1992). En la introducció faig la història del dit arxiu monacal guixolenc servint-me entre d'altres dels treballs de: F. Udina Martorell, "Los fondos benedictinos custodiados en el Archivo de la Corona de Aragón", a *Analecta Montserratensia*, VIII (1954-55) 402, 417 (Monacals d'Hisenda, vols. 1582-1798); F. Sevillano Colom, *Inventario de pergaminos medievales de monasterios gerundenses*, I, Madrid, 1953, 161-182 (247 pergamins); E. Zaragoza i Pascual, "Catálogo del fondo monástico catalán del archivo de Silos", a *Studia monastica*, vol. 25 (1983) 124-130 (Recull 60 documents) i "Documentos inéditos referentes a la abadía de Sant Feliu (1695-1817)", a *Àncora*, núm. 1312-1341 (1973-74), (actes de visita del monestir inèdites). Agraïixo a la directora de la Biblioteca Tomàs de Lorenzana les facilitats que en tot moment m'ha donat per a la consulta dels fons manuscrits.

Philosophia vetus et nova. Anònim.

Sign. 9/3. Mides 21 x 15,50 cm 89 folis escrits, n'hi havia 126, però foren tallats. Cobertes a ratlles, en rústica. Text llatí.

Contingut: introducció (f. 1v-5v) i comentari als tres llibres de *summulles* (f. 5v-23r) i a la lògica d'Aristòtil (f. 23r-89r).

Autor: Plácido Rico, perquè al final hi ha una "Carta de hermandad del curso del P.P. Mro. F. Plácido Rico"¹; el copista fou el P. Bonaventura Sans, perquè és l'únic monjo de St. Feliu que hi ha a la mateixa carta de germandat².

Lloc i data: el col·legi asturià de San Salvador de Celorio entre 1773 i 1777, perquè en la mateixa carta de germandat s'anomena "Ntro. P. Abad Fr. Pablo Joseph de Castro", que fou abat del dit col·legi durant el quadrienni assenyalat, que precisament coincideix amb el temps de magisteri del P. Rico (1769-77).

Commentaria in universam Aristotelis Logicam per SSm. Patrem M.F. Benedictum de Sotomayor in Celoriense Museo meritissimum archimandritam deprompta. Anno Domini 1672.

Sign. 9/7. Mides 20,50 x 17 cm. Cobertes de pergamí. 192 folis. Text llatí.

Contingut: *Commentaria ad tres libros summularum* (f. 1r-25r) i *Commentaria in universam Aristotelis logicam* (f. 26r-192r).

¹ El P. Plácido Rico Frontaura era natural de San Román de Hornija (Valladolid) i germà del també benedictí P. Gregorio Rico. Prengué l'hàbit al monestir burgalès d'Oña el 15 de gener de 1758 i professà el 20 d'abril de 1760. Fou passant del col·legi de Celorio (1769-77), regent d'estudis del d'Eslonza (1778-81), abat de Celorio (1781-85), lector de teologia moral dels monestirs de San Juan de Burgos (1785-89) i de San Martín de Madrid (1789-93) i abat d'Oña (1793-97). Morí el 1810 i escriví i publicà: *Explicación de las cuatro partes de la doctrina o Instrucciones dogmático-morales* (Madrid 1796 i 1804, Mérida de Yucatán 1847) i *Reglas de vida cristiana* (Madrid 1796? i 1804); Cf. J. PPérez de Urbel, *Varones insignes de la Congregación de Valladolid* (Madrid-Pontevedra 1967) 352; E. Zaragoza Pascual, "Abadologio del monasterio de San Salvador de Celorio (siglos XI-XIX)", *Bol. del Instituto de Estudios Asturianos*, núm. 118 (1986) 653; *Los generales de la Congregación de San Benito de Valladolid*, VI (Silos 1987) 444.

² El P. Bonaventura Sans havia nascut a Figueres (Alt Empordà) el maig de 1755 i pres la cogulla al monestir de St. Feliu el 1711. Estudià a Celorio (1773-76) i a Salamanca i després fou predicador i abat de Sant Feliu (1801-05) i definidor general (1805-12). Morí a Canet de Mar (Maresme) pocs dies abans del 7 de setembre de 1812. Cf. la seva biografia a E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades del monasterio de Sant Feliu de Guíxols (s. X-XIX)* (St. Feliu de Guíxols, 1982) p. 105-106.

Autor, lloc i data: com diu el títol, l'autor és el P. Benito de Sotomayor³ i el curs fou donat i copiat al col·legi de Celorio. L'exemplar pertanyia al P. "Fr. Phelippe de Quintana", com diu el primer full abans de la portada⁴.

3

Cursus philosophicus juxta mentem P.N. Anselmi, Angelicique Praeceptoris elaboratus dictatus a R.P.M. Fr. Vicencto Auriolos in hac Regia ac pontificia Hirachen sis Universitate laurea insignito et a Fr. Sebastiano Juler ejus alumno exaratus. Anno Domini 1762.

Sign. 9/8. Mides 20,50 x 15 cm. Cobertes de pergami; XX † 293 folis. Text llatí i castellà.

Contingut: I. *In universam philosophiam praefatio* (f. Ir-XXr).

II. Comentari *In universam Aristotelis logicam*, acabat el 27 d'abril de 1763 (f. 1r-102r).

III. Comentari *In universam Aristotelis metaphisica* (f. 104r-164r).

IV. Comentari *In phisicam seu naturalem philosophiam* (f. 166r-253v).

V. *Tratado físico matemático de los métodos terrestres, aqueos, acros y etéreos* (f. 253v-276v). En castellà.

VI. *De plantis et animalibus*. "Año 1765" (f. 277r-281v).

VII. *Carta de hermandad que hice yo Fr. Sebastián Juler, hijo del Imperial Monasterio de S. Feliu de Guixols con todos los infrascriptos* (f. 283r-285r).

³ El P. Benito de Sotomayor era profés del monestir asturià de Cornellana. Havia estat passant del col·legi de Lérez (1669-72), lector al de Celorio (1672-77), mestre d'estudiants del d'Oviedo (1677-81) i després seria lector de tèrcia d'Oviedo (1689-93), lector d'Espinareda (1681-85), abat de Poyo (1701-05), definidor (1689-93, 1709-13), mestre general i quatre vegades abat de Cornellana (1685-89, 1693-97, 1707, 1713-17) (Cf. E. Zaragoza Pascual, "Abadologio del monasterio de San Salvador de Cornellana s. XII-XIX)", a *Bol. del Instituto de Estudios Asturianos* núm. 118 (1986) 894-895 i *Profesores del colegio benedictino de San Vicente de Oviedo* (1617-1835), *Ibid.*, núm. 137 (1991), p. 335 i sq.

⁴ El P. Felip de Quintana fou abat de St. Feliu (1721-25) i de Celorio (1729-33), a més de visitador (1725-29), i morí a St. Feliu el 5 d'abril de 1744. Cf. la seva biografia a E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades*, o.c., 87-88 i *Abadologio... de Celorio*, o.c., 650. A la Biblioteca del monestir de Montserrat hi ha el Ms. 1129 que se li atribueix.

Autor, lloc i data: com diu el títol, l'autor és el P. Vicente Auriolés⁵; el copista, el monjo guixolenc Sebastià Juler⁶; el lloc, la Universitat d'Irache; i la data de composició, els anys 1762-1765.

4

Instructio (religio)sa para la (perfec)ción de los (novicios en) la vida espiritual sacadas de libros (santos) y (autores graves?) / Por (F. Alonso Cano, mon)je de San(Feliu de) Guíxols, (de la Orden) de nues(tro P. S. Benito).

Sign. 9/18. Mides 20 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 169 folis numerats només fins al 90. Text castellà original.

Contingut: l'obra està estructurada en deu capítols, en els quals tracta del mestre de novicis, les diferents classes d'oració vocal i mental, com guardar la presència de Déu, com practicar l'amor a Déu i al proïsme, els vots de pobresa, castedat, i obediència, clausura i conversió dels costums; i acaba amb un autèntic tractat de remeis contra els més diversos escrúpols religiosomorals, a la fi del qual es diu: "Acabóse en el monasterio de St. Feliu de Guíxols, de la Orden de N.P. St. Benito, a 22 días del mes de julio del año de xpro. Nro. Sr. 1630. Fray Alonso Cano." Continua, emperò, tres capítols més (XI, XII i XIII) sobre la conversió dels costums referent a l'home exterior i a la perseverança en la virtut. Signa el P. Cano i el colofó –que algú esborrà més tard– diu: "Acabóse esta obra en Barcelona a 15 de abril de 1632. Laus Deo."

Autor, lloc i data: el P. Alonso Cano és l'autor d'aquesta obra inèdita encara; el lloc de composició fou el monestir de St. Feliu pel que fa als primers deu capítols i Barcelona per a la resta fins al XIII. La data d'acabament per a la primera part és el 22 de juliol de 1630 i per a la segona, el 15 d'abril de 1632⁷.

⁵ El P. Vicente Fernández Auriolés era natural de Morales (León) i profés del monestir de Samos, on havia pres l'hàbit el 19 d'abril de 1746. Fou passant d'Espinareda (1757-60) i d'Irache (1760-65), on es graduà en filosofia i teologia el 14 de desembre de 1761. Morí el 1784, Cf. J. Ibarra, *Historia del monasterio benedictino y de la Universidad literaria de Irache* (Pamplona, 1940) 475.

⁶ El P. Sebastià Juler havia nascut a Igualada el 20 de gener de 1742 i pres la cogulla a St. Feliu el 15 de febrer de 1760. Fou majordom (1769-79, 1785-88), mestre de novicis llecs (1769-73), sagristà (1781-85), mestre de novicis (1801-05) i arxiver (1805-16) del monestir guixolenc, on morí el 5 de juliol de 1816, Cf. E. Zaragoza Pascual, "Necrologi benedictí guixolenc" (segles XVI-XIX), a *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, núm. 10 (1991) 116.

⁷ El P. Alonso Cano era natural de Jaén i havia pres l'hàbit a St. Feliu el 1591 o 1592. Estudià filosofia a Irache (1594-97), i fou prior (1607-08) i predicador (1607-10) i abat (1617-21, 1629-33) de St. Feliu de Guíxols. Fou expulsat del monestir amb altres dos monjos castellans i anà amb els de

In Aristotelis logicam commentaria per sapientissimum Magistri Fr. Martinum de Riaño in hoc S. Stephani supra Rip. Sil. cenobio tradita. Anno 1620. In festo Sancta Leocadia, die 9 des(embris).

Sign. 9/23. Mides 21 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 600 folis, numerats només fins al 198. Text llatí.

Contingut: comentaris a la filosofia aristotèlica, repartits en dos anys diferents. Al primer any del curs corresponen els comentaris a la lògica i als universals (1620), i al segon, els comentaris als antipredicaments, els vuit llibres de la física, els tres llibres *De Anima* i un tractat *De posteriori resolutione in sua principia* (1621).

Autor, lloc i data: l'autor és el P. Martín de Riaño⁸; el copista, un monjo de St. Feliu; el lloc de composició, el col·legi de filosofia de San Esteban de Ribas de Sil (a Ourense); i els anys, 1620-1621.

Cursus philosophiae rationalis a SS.P.M.F. Josepho Gonzalez peragratus et elaboratus ab eius discipulo humili F. Carolo a Covarem in hoc Regii Hirachensi Academia scriptus die 19 octobris anno a Nativitate Dni. 1696.

Montserrat a Madrid, on residia encara el 3 de desembre de 1656 i on morí poc després. Fou molt observant, assidu al cor, bon historiador i caritatiu amb els pobres. Escrigué algunes obres, que quedaren manuscrites, entre elles un *Resumen de historia del monasterio a petición de un historiador* (el P. Yepes); *Discurso general de este antiquísimo castillo y monasterio...* (cf. núm. 18) (1606) i una obra semblant al present Ms. 9/18 intitulada *Instrucción breve y socorro de mi rudeza para mayor observancia de la regla de N.P.S. Benito*, amb un *Directorio brevísimo de las horas canónicas diurnas y nocturnas y sacrificio del altar*, l'original de la qual és a la Bibl. del Seminari Diocesà de Girona (Ms. 246). Cf. Arxiu Històric Nacional, de Madrid, *Sec. de Clero*, Llibre 6959; E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades*, o.c., 66-69 i *Los generales*, o.c. IV, 415. L'obra: "Instrucción breve y socorro de mi rudeza", la vaig publicar jo mateix a *Àncora*, núm. 2238-2269 (4-VII-1991 a 5-III-1992) i amb el títol *Instrucción Breve del Abad Alonso Cano, natural de Jaén*, a Bol. del Inst. de Estud. Giennenses núm. 149 (1993) 245-303, on sortirà enguany (1995) la part referent als escrúpols del present Ms 9/18. D'aquesta mateixa obra vaig publicar també: "Dos cartas inéditas de Francisco de Vitoria sobre los escrúpulos", a *La Ciencia Tomista*, núm. 382 (Salamanca 1991) 341-346.

⁸ Un altre exemplar d'aquesta obra es troba a la Casa de Cultura de Burgos. El P. Martín de Riaño havia nascut a la ciutat de Burgos al 1590 i pres l'hàbit el 1603 al monestir de San Juan de Burgos. Fou lector del col·legi de Ribas de Sil (1617-21) i d'Oviedo (1621-25), regent d'estudis d'Irache (1625-29), on es graduà en filosofia i teologia el 2 de juliol de 1628, i més tard fou abat de Burgos (1629-33, 1637-41), mestre i predicador general i abat general de la Congregació (1649), que morí el 13 de juny de 1649, estant presentat per bisbe de León, després d'haver refusat la mitra de Buenos Aires, a l'Argentina. Cf. la seva biografia extensa a E. Zaragoza Pascual, *Los generales*, o.c., IV, 189-194, 443, 481.

Sign. 9/25. Mides 20 x 15 cm. Cobertes de pergamí. 148 folis. Ben conservat i amb nombroses il·lustracions d'escuts d'ordes religiosos i monestirs —entre ells el de St. Feliu— i garlandes de flors, fruits i ocells. Text llatí de lletra molt menuda i clara.

Contingut: proemi (f. 1r-14r); carta de germandat (f. 15r); *Commentaria in magna Aristotelis dialecticam*, amb índex (f. 3r-9or); *Commentaria in magnam Aristotelis metaphisicam scripsit F. Carolus a Covarem. Anno 1697*, amb índex (f. 1r-42r).

Autor, lloc i data: l'autor és el P. José González⁹; el copista, el monjo de St. Feliu Carles de Covarem; el lloc, la Universitat d'Irache; i els anys, 1696 i 1697¹⁰.

7

Cursus philosophiae naturalis per SS.P.M. Fr. Josephum Gonzalez peragratus et laboratus ab eius minimo discipulo fr. Carolo a Covarem scriptus in hoc Regali Academiae Hirachensi. Anno a Nativitate Dni. 1698.

Sign. 9/28. Mides 19 x 50 x 15,50 cm. Cobertes de pergamí, menys il·lustrat que l'anterior. Text llatí de lletra menuda, però clara. 183 folis.

Contingut: *Commentaria in magna Aristotelis philosophia*. Diu "Scripsimus die 7 februarii anno 1698. Scriptum Couvarem" (f. 1r-112r), en realitat és el comentari als vuit llibres de la *Física* d'Aristòtil. Després segueixen els comentaris als tractats *De ortu et interitu* (f. 113r-136r), *De elementis et eorum qualitatibus* (f. 136v-138v) i *De Anima* (f. 139r-177r). Acaba amb un sonet anònim (f. 177v) i l'índex general del volum (f. 178r-

⁹ El P. José González era natural de Sòria i i profés del monestir de San Martín Pinario de Santiago de Compostel·la, on havia pres la cogulla el 27 de març de 1680. Fou passant de Ribas de Sil i Obarenes (1693-97), lector d'arts (1696-98) i mestre d'estudiants (1698-1705) d'Irache, regent d'estudis del col·legi de San Juan de Poyo (1705-09) i de San Vicente d'Oviedo (1709-13), d'on també fou abat, tot i que en el meu abaciologi del monestir el vaig confondre amb José Gómez, Cf. E. Zaragoza Pascual, *Profesores del colegio benedictino de San Vicente de Oviedo*, o.c. 339.

¹⁰ El P. Carles de Covarem i Càrcer era fill dels comtes de Niel, a Brabant, i monjo de St. Feliu, com el seu germà Isidor. Estudià filosofia a Irache (1696-98) i fou secretari de la Congregació de Valladolid (1721-25), mestre d'estudiants (1709-13) i regent d'estudis d'Irache, i regent de Salamanca. Finalment fou abat d'Eslonza (1717-21) i morí el 1733, E. Zaragoza Pascual "Abadologio del monasterio de San Pedro de Eslonza (siglos X-XIX)", a *Archivos leoneses*, núm. 75 (1984) 182. El seu germà Isidor estudià a Ribas de Sil i a Salamanca, i fou abat de Ribas de Sil (1721-25) i de Sant Feliu (1717-21, 1725-29), a més de predicador general, definidor i abat de Cornellana, on morí el 26 de desembre de 1744. Tenien un altre germà, de nom Josep, que fou monjo de Poblet, Cf. E. Zaragoza Pascual. *Historia de los abades*, o.c., 86-87, 89 i *Abadologio... de Cornellana*, o.c., 896.

180r). Finalment hi ha una “Carta de hermandad de mi collegio de Hirache” (f. 182r-183v).

Autor, lloc i data: tal com diu el títol, l'autor és el P. José González; el copista, fra Carles de Covarem¹¹; el lloc, la Universitat navarresa d'Irache; i l'any, el 1698. Aquest volum i l'anterior componen els tres cursos complets de filosofia del P. González a la Universitat d'Irache donats durant el trienni 1696-1698.

8

Sumario de algunos preceptos necesarios al religioso que desea alcanzar la perfección de la vida.

Sign. 9/31. Mides 15 x 11 cm. Cobertes de pergamí. Text castellà. 164 fulls sense numerar.

Contingut: és un recull d'ensenyaments d'autors espirituals referents a la vida religiosa. Els 37 últims fulls contenen la música gregoriana d'alguns *Kyries* de la missa i alguns d'aquests fulls només són pautats i prou.

L'autor de la compilació, tal com diu el primer full, “es del P.P. Fr. Mauro Gras”, és aquest monjo guixolenc i com que diu que és “P.P.”, és a dir pare predicador, la seva composició s'ha de situar als anys 1806-1818 o 1828-1832, en què el dit monjo fou predicador del monestir de St. Feliu¹².

9

Comentari anònim de lògica i metafísica aristotèliques. No té portada.

Sign. 9/38. Mides 20,50 x 16,50 cm. Cobertes de pergamí. 286 folis útils. Text llatí.

Contingut: dos comentaris diferents, el primer a la dialèctica d'Aristòtil i el segon, a la metafísica del mateix autor, amb índex al final.

¹¹ Sobre aquests monjos, vegeu les notes núm. 9 i 10.

¹² El P. Maur Gras havia nascut a Vilafranca del Penedès el 18 de juny de 1782, fou abat de St. Feliu (1824-28) i després de l'exclaustració general de 1835 residí al monestir de Saint Pierre de Solesmes, on morí el 14 de febrer de 1859. Fou un bon i fecund copista i traductor. Alguns dels seus manuscrits es troben a Solesmes, Cf. la seva biografia a E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades*, o.c., 108-110; “Correspondencia epistolar de Fr. Gil Dalmau, prior de Sant Feliu de Guíxols (1835-1859)”, a *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. 57-58 (1984-85) 111-120 i al *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, XXI, col. 1193 (amb abundant bibliografia).

Autor, lloc i data: l'autor de la primera és el P. Plácido Sáenz i el de la segona, el P. Andrés de Busto; el copista d'ambdues parts és fra Gabriel Sabater, monjo de St. Feliu de Guíxols; el lloc, la Universitat d'Irache; i la data de composició, des del 18 d'octubre de 1675 fins al 3 d'abril de 1678; per tant, conté els tres cursos complets de filosofia. Aquestes dades les sabem perquè en els dos últims fulls hi ha una "Memoria de los monges que yo fr. Gabriel Sabater he alcanzado conventuales desta Rl. Casa de Nra. Sra. de Hirache desde S. Lucas (18 d'octubre) del año 1675, que entré por colegial asta que salí de dicho colegio"¹³. I una "Carta de hermandad del colegio del P.M.F. Andrés del Busto, lector de artes de la Rl. Universidad de Nra. Sra. de Hirache, la qual hizo a 3 de abril del año 1678"¹⁴, quan acabà els tres anys de filosofia.

10

Commentaria in universam Aristotelis logicam iuxta Angelici Doctoris D.T. doctrinam. Interprete R.P.F. Josepho Oliva M. philosophiae necnon theologiae peritissimo, lecta in Fontanensi collegio audita a me F. Iosepho Preses. Incepta a decimo quinto kalendas februarii anno a Nativitate Domini. 1651.

Sign. 9/39. Mides 21 x 15,50 cm. Cobertes de pergamí, però hi manca la de darrere. 622 folis, numerats només fins al 19. Text llatí.

Contingut: la primera part conté un *Compendium seu brevis logicam introductio* (f. 1r-26v, sense numerar); *Commentaria in universam Aristotelis logicam* (f. 1r-315r). La segona part: *Commentaria in universam Aristotelis philosophiam* (f. 1v-326v), *De ortu et interitu* (f. 1r-43v) i al *De Anima* (f. 1r-29v). Acabat "a los 20 de 8bre. de 1652". Segueix: "Memoria del abad y maestros y prior de S. Vicente a 25 de setiembre de 1653".

Autor, lloc i data: l'autor de la primera part, tal com diu el títol és el P. Josep Oliva, el de la segona, un dels lectors del col·legi de San Vicente de Salamanca, potser els pares Rosendo Álvarez o Alonso García (1649-53). El lloc i data de la primera part són el monestir-col·legi de Montserrat, Sant Genís des

¹³ El P. Gabriel Sabater havia professat a St. Feliu el 1673. Estudià filosofia a Irache del 18 d'octubre de 1675 al 18 d'octubre de 1680. Després fou conventual de Valvanera (1680-85) i abat de St. Feliu (1697-1701), on morí el 10 de juliol de 1729. Cf. la seva biografia a E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades*, o.c., 80.

¹⁴ El P. Andrés del Busto fou lector d'arts a Irache (1677-81) i abans passant del col·legi de Poyo (1673-77).

Fontaines, al Rosselló, el 1651, i de la segona, el col·legi de San Vicente de Salamanca, on fou acabat el 20 d'octubre de 1652. I el copista d'ambdues parts és el P. Josep Preses, monjo de Montserrat¹⁵.

11

Qüestions teològiques. Anònim, sense títol ni portada.

Sign. 9/44. Mides 21,50 x 16 cm. Cobertes de pergami. 211 folis. Text llatí i castellà.

Contingut: I. Notes biogràfiques d'alguns monjos de Montserrat a la part interior de la coberta i *Algunas notas esenciales para ejercer la notaria* (f. 1-3).

II. *Tractatus de sensibus sacrae scripturae iuxta mentem Divi Thomae in quaestione prima primae partis, elaboratus a R. Domino Joseph Cortés, monacho Montisserrati et huius collegii priore meritissimo Inceptus die 2^a martii anno Domini 1651* (f. 4r-26r).

III. *Curiosidades* (en blanc) (f. 27r-31r).

IV. *Commentaria in q. 1^a Partis Angelici Doctoris D. Tho. in qua de clara Dei visione agitur. Incepta novembris anno Domini. 1650* (f. 1r-85r).

V. *Commentaria in materiam de bonitate et malitia humanorum actuum a q.18 usque ad quaest. 21 inclusive 1^a, 2^a Aug. D. Aquinatis iuxta communem sensum elaborata. Anno D. 1650. 4 novembris die Sti. Caroli feliciter incepta* (f. 1r-68v).

VI. *Brevis tractatus De Auxiliis Divinae gratiae*. Acabat el "Sabbato vigiliae Trinitatis, die 3^a juny anno D. 1651" (f. 71r-95r).

Autor, lloc i data: com diu el n. II, l'autor és el P. José Cortés¹⁶, el copista, el P. Anselm Forcada, monjo de Montserrat, segons diu una nota de la part interior de la primera coberta, que afirma que: "a 15 de 8bre. de 1654... enviaren a Castella a... y a mi fr. Anselm Forcada, per ordre del Sr. D. Juan,

¹⁵ El P. Josep Oliva era natural de Puigcerdà i profés de Montserrat, on havia pres l'hàbit el 26 de setembre de 1642. Fou abat de St. Benet de Bages (1665-66, 1668-69), E. Zaragoza Pascual, *Abaciologi de Sant Benet de Bages* (en premsa). El P. Josep Preses era fill de Barcelona i també havia pres l'hàbit a Montserrat, el 9 de març de 1648. Morí el 3 de setembre de 1678, Arxiu Hist. de les GG. Oblates del SSm. Redemptor, a Ciempozuelos (Madrid), *Libro de gradas de Montserrat*, del P. Morales, Ms. s.f. i E. Zaragoza, "Monjes profesos de Montserrat (1493-1833)" a *Studia monastica*, vol. 33 (1991) 351.

¹⁶ El P. Josep Cortés era natural d'Igualada i havia pres la cogulla a Montserrat el 9 de juny de 1641. Fou prior de Fontaines (1650-51), *Ibid.*

etc.”¹⁷. El lloc de composició fou el col·legi de Sant Genís des Fontaines i la data, entre el 4 de novembre de 1650 i el 3 de juny de 1651.

12

Sermonari anònim, sense títol ni portada. Era del monestir guixolenc, perquè el primer full diu: “Es del monestir de St. Feliu de Guíxols.”

Sign. 9/45. Mides 21,50 x 16 cm. Cobertes de pergamí. Folis numerats. Text castellà. Lletre del segle XVII, alguns fulls estan desfets, cremats per la mateixa tinta.

Contingut: 23 sermons per a les festes del Senyor, 6 per a les principals festes de la Mare de Déu, 9 per a les festes de diversos sants i 8 per a diferents ocasions i temps litúrgics (f. 1r-208v). Continuen tres tractats: *Tratado de la nobleza de la Divina Gracia* (f. 209r-225v), *Tratado de la excelencia del hombre, nobleza y hermosura del alma* (f. 266r-277r), i *Tratado de las divinas perfecciones* (f. 277r-280r).

L'autor, lloc de composició i la seva data ens són desconeguts, però pel tipus de lletra, sembla que s'ha de datar al segle XVII.

13

Memorias históricas, genealógicas y panegíricas representadas en el sublime y magnífico arco del triunfo y del honor de la Sacra Cathólica y Augusta Rl. Magestad del Señor Rey y Monarca Invicto de ambos orbes Dn. Phelipe V, el animoso, nuestro legítimo y adorado dueño y señor con quarenta y quatro bellísimos retratos o recuerdos de la Real Familia de Borbón, de la Sereníssima Casa Farnese y cinco de la Real Familia Stuarda. Anònim. Mallorca, 18 de desembre de 1727.

Sign. 9/46; mides 21,50 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 371 folis útils, en els dos primers i cinc últims. Text castellà.

Procedeix del monestir de Sant Feliu de Guíxols, perquè a la primera plana hi ha: “Ex-libris Illmi. Pañelles.”¹⁸

¹⁷ El P. Anselm Forcada era natural de Puigcerdà i havia pres la cogulla a Montserrat el 6 d'abril de 1643. Morí el 6 d'agost de 1675, Ibid. 352.

¹⁸ Sobre l'abat Pañelles, vegeu la meua obra: *Los Generales, o.c. V*, (Silos 1984) 75-96 (amb bibliografia abundant).

Sign. 9/49. Mides 21 x 15 cm. Cobertes de pergami. 157 folis escrits, però els 90-111 han estat arrencats, n'hi ha d'altres útils i finalment l'índex. Text llatí.

Contingut: diverses qüestions teològiques abreujades, com *De visione Dei*, *De beatitudine*, *De peccatis*, *De creatione*, *De justificatione impii*, *De angelis*, *De gratia*, *De Incarnatione*, *De Trinitate*, etc.

Prové del monestir guixolenc perquè porta a la primera pàgina l'exlibris del "Rmi. Pañelles".

In philosophia cursum prout in scolis communiter traditur. Anònim.

Sign. 9/53. Mides 21 x 15 cm. Cobertes de pergami. 316 folis útils. Text llatí i castellà.

Contingut: introducció a la filosofia (f. 1r-19v), comentaris a la lògica (f. 20r-124v), a la metafísica (f. 122r-175v), als vuit llibres de la física (f. 176r-285v) i al *De Generatione et corruptione* (f. 286r) d'Aristòtil. Segueix en castellà: *Libro segundo de los metheoros que se engendran en la tierra* (sense foliar). Acaba amb uns versos anònims.

L'autor del curs el deduïm de la carta de germandat que inclou (f. 316v), que diu: "Año de 1751. Carta de hermandad que hicimos los infrascriptos siendo general el Rmo. P.M.F. Iñigo Ferreras y abbad el P.M.F. Luis Osorio en este colegio de Sn. Andrés de Espinareda"¹⁹, i el lector d'arts era el P. Ildefonso Nieto²⁰; per tant, aquest és l'autor del curs; el copista fou, sens dubte, el P. Pere Ràfols, monjo de St. Felu, l'únic d'aquest monestir que hi ha

¹⁹ El P. Ferreras fou general i el P. Osorio abat d'Espinareda el quadrienni 1749-1753, Cf. E. Zaragoza Pascual, *Los generales*, o.c., V, 157-160 i "Abadologio del monasterio de San Andrés de Espinareda (siglos XI-XIX)", a *Archivos leoneses*, núm. 73 (1983) 185, respectivament.

²⁰ El P. Ildefonso o Alonso Nieto fou lector d'Espinareda (1749-51), acompanyat del General (1751-53), secretari de la Congregació (1753-57), abat del seu monestir d'Oña (1757-61), definidor general i lector de Poio (1761-65), procurador de Madrid (1765), abat de San Martín de Madrid (1765-69), definidor i lector de teologia moral de San Martín de Madrid (1769-73) i abat d'Eslonza (1773-76), on morí el 19 de gener de 1776, als 59 anys d'edat i 43 d'hàbit, Cf. E. Zaragoza Pascual, "Abadologio... de Eslonza", o.c., 185 "Abadologio del monasterio de San Martín de Madrid (1594-1835)", a *Anales del Inst. de Estudios Madrileños*, t. XXV (1988) 175; "Necrologio del monasterio de Oña (1664-1793)", a *Hispania sacra*, t. XXXVI (1984) 657-658.

a la mateixa carta de germandat²¹; el lloc, el col·legi de San Andrés d'Espinareda, a León, i l'any, el 1751, bé que s'ha d'entendre com el de l'acabament, perquè era aleshores quan es feia la carta de germandat amb els professors i condeixebles.

16

Curs de filosofia, anònim, sense títol ni portada.

Sing. 9/56. Mides 21 x 15,50 cm. Cobertes de pergamí. 189 folis escrits. Text llatí.

Contingut: I. Comentari als vuit llibres de la física aristotèlica. Segons es diu al final del comentari al primer llibre: "Acabóse este libro después de aver examinado el collegio N. Rmo. P. G(enera)l el M. fray José Gómez, a 18 de junio de 1974" (f. 77v). La resta dels llibres s'escrigueren els mesos següents, tots dintre del mateix any 1674 (f. 1r-126v).

II. Comentari als llibres *De generatione et corruptione seu de ortu et interitu* (f. 127r-188v). Acaba: "Te Deum Laudamus. 22 de henero. Anno Domini 1675".

Autor, lloc i data de composició: l'autor fou sens dubte el que la carta de germandat del foli 189r anomena "Nuestro amantíssimo M(aestro) P.F. Benito de Sotomayor", que en efecte fou lector de filosofia al col·legi asturià de Celorio del 1672 al 1677²²; el copista era, sens dubte, un monjo de St. Feliu, la identitat del qual desconeixem. El que sí que sabem és que el volum passà a ser del P. Felip Quintana, també de St. Feliu, com el Ms. 9/7²³, que amb aquest completa el trienni de filosofia feta a Celorio entre 1672 i 1675.

17

Curs de filosofia, anònim, sense títol ni portada. Comença: *Liber primus phisicorum*.

²¹ El P. Pere Ràfols havia nascut a Vilafranca del Penedès el 1732 i professat a St. Feliu cap al 1747. Estudià al col·legi d'Espinareda (1749-51) i fou predicador de Montserrat de Madrid (1761-65), definidor jutge i predicador de Huete (1769-73) i abat de St. Feliu en tres ocasions (1765-69, 1773-77, 1793-94), on morí el 5 de febrer de 1794, Cf. E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades*, o.c., 97-98, 101-102.

²² Sobre el P. Sotomayor, mireu la nota núm. 3.

²³ Mireu el Ms. núm. 2.

Sign. 9/62. Mides 20,50 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 116 folis sense numerar. Text llatí.

Conté els comentaris als vuit llibres de la física d'Aristòtil i al seu tractat *De generatione et corruptione*.

Autor, lloc i data: l'autor ha d'ésser un dels que foren lectors d'arts a la Universitat d'Irache el quadrienni 1754-57 (que ho foren Manuel Fernández Villanueva, Josep Ferrer i Benet Boiles²⁴), perquè al final hi ha una "Carta de hermandad que nos los colegiales de Sta. María de Hirache hemos hechos entre nosotros y los Padres Maestros, a 29 de marzo de 1756" (f. 116r-v). Per tant, el lloc de composició del manuscrit fou Irache i la data, entre 1754 i 1756.

18

Discurso general de este antiquísimo castillo y monasterio de Sanct Feliu de Guixols, de la Orden de Nuestro Glorioso Padre Sanct Benito, adonde se trata de su fundación y se continua la sucesión de los Muy Reverendos Señores Abades de esta casa con una breve relación de los más singulares bienhechores que ella ha tenido. Compuesto por Fray Alonso Cano, monge professo de esta sancta cassa de S. Feliu de Guixols. 1606.

Sign. 9/66. Mides 20,50 x 15 cm. Cobertes de pergamí. 286 folis. Text castellà, de lletra clara, amb correccions al marge.

Contingut: la història del monestir de St. Feliu de Guíxols, des de la seva fundació fins al 1606, anant seguint la cronologia dels abats i basant-se en la documentació del propi arxiu monàstic guixolenc.

Autor: sens cap mena de dubte, el P. Alonso Cano, que al final del volum (f. 286r) hi col·locà aquest autògraf seu: "Todo quanto en este libro he dicho sugeto de muy entera voluntad a la corrección de la Sta. Yglesia Chatolica (sic) Romana y de quien mejor lo entendiere. Fray Alonso Cano". (Rubricat).

El lloc i la data de composició fou el monestir de St. Feliu el gener de 1606, perquè l'escut del monestir que encapçala l'obra diu al peu: "Anno Domini 1606 mense januarió". Al primer full hi ha aquesta inscripció: "Originale historiae S. Felici Coenobii, Venerabilem fr. Ildefonsi Cano, eiusdem mona-

²⁴ Arxiu de la Congregació de Valladolid, a Silos. *Actes dels capítols generals*, vol. III, f. 162r, 181r.

chorum ac professum scriptum. En el caxón Abbad, Monastir y monjos. És del arxiu del monastir de S. Feliu de Guíxols.”²⁵

19

Entretenimiento theológico compuesto por el P. Predicador Fr. Esteban de Rotalde, predicador segundo y mayor que ha sido del Real Monasterio de Nra. Sra. de Montserrat de Cathaluña y su prior mayor y presidente y actualmente predicador mayor del Imperial monasterio de S. Feliu de Guixols.

Sign. 9/68. Mides 21 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 162 folis numerats † 4 útils al final, sense numerar. Text castellà.

Contingut: I. *Una breve summa i ilustración de setenta y tres questions sobre el primero y segundo libro del Maestro de las Sentencias* (f. 1r-98r).

II. *La disputa que un español seglar tuvo con un jacobino y un cano-nista en razón de la Purísima Concepción de Ntra. Sra.* (f. 99r-123r).

III. *Parangón theológico para mostrar la Beatísima Trinidad, por prueba de equiparancia* (f. 124r-131v).

IV. *Indice de veinte razones para mostrar que havia de haver Encarnación aunque Adam no peccara* (f. 132r-137v).

V. *Inkyridion de algunos puntos trascendentes en los nueve sujetos a quien todo lo criado se sujeta.* (f. 138r-166r).

Pel títol queda clar que l'autor és el P. Esteban Rotalde, de Montserrat, i el lloc de composició, el monestir de St. Feliu, perquè diu “y actualmente predicador mayor del Imperial monasterio de S. Feliu de Guíxols”, la qual cosa ens ajuda a datar el manuscrit, perquè el P. Rotalde fou predicador major de St. Feliu del 1705 al 1709²⁶.

²⁵ L'altre original idèntic al de Girona, que el P. Cano s'endugué a Madrid el 1641, es troba a la Biblioteca Nacional, de Madrid, Ms. 9635. Una còpia del segle XVII de mida foli és a la Biblioteca del Monestir de Montserrat, Ms. 6, Cf. A. Olivar “Catàleg dels manuscrits de la Biblioteca del monestir de Montserrat”, *Scripta et documenta*, vol. 25 (Montserrat 1977) p. 4.

²⁶ Arxiu de la Congregació de Valladolid, a Silos. “Actes dels capítols generals”, III, f. 505v; E.Z. “Predicadors de St. Feliu des de 1665 a 1814”, *Àncora*, núm. 1613 (28 de juny de 1979) 12. El P. Esteban Rotalde era fill de Tarragona i profès de Montserrat, on havia pres la cogulla el 25 de desembre de 1687. Fou abat de Montserrat (1721-25) i de Bages (1715-21). Fou també predicador de Montserrat (1697-1705, 1709-12). Morí a Montserrat el 14 de març de 1733. A la biblioteca de Montserrat, Ms. 291, queden alguns dels seus sermons predicats entre 1694 i 1709, Cf. A. Olivar, “Catàleg de Manuscrits”, o.c., p. 68.

Miscel·lània de manuscrits i impresos del segle XVIII, sense títol ni portada.

Sign. 9/75. Mides 20,50 x 15,50 cm. Enquadernació en rústica. 181 folis. Text castellà.

Contingut: I. Qüestions de teologia escolàstica (f. 1r-15r).

II. *Carta para el escarmiento* (f. 16r-24r).

III. *Consejos en forma de romance* (f. 24r-38v).

IV. *Exacta relación de lo que se practica en la elección del nuevo sumo pontífice y aviso de su muerte y de los funerales que se hacen*. Imprès a Barcelona, Tomàs Piferrer, s.s. (f. 38r-55r).

V. *Vida de Fr. Joseph de San Benito, lego de Monserrate* (f. 56r-104r).

VI. *Carta encyclica de Nuestro Santíssimo Padre Clemente Papa XIV. Jubileo universal*, imprès a Barcelona (1770) (f. 107r-127r).

VII. *Edicto del Illmo. Sr. Obispo de Barcelona para la publicación del Jubileo de N. Ssmo. P. Clemente XIV*, imprès a Barcelona, per Joan Solís, s.a. (1770) (f. 127r-160r).

VIII. *Oración fúnebre que el Real Monasterio de Nra. Sra. de Montserrat de Cataluña hizo el día XXIV de mayo de M.D.CC.LXIV a su hijo y mui Ilustre Señor el M.D.Fr. Benito Argerich... Díjola... Fr. Miquel Pérez Vassa*, imprès a Barcelona, per Francesc Generas, s.a. (1764) (f. 161r-181r).

Procedeix del monestir guixolenc, perquè al primer full dels preliminars diu: "ex-libris fr. Antoni Sabater", que fou monjo i abat de St. Feliu²⁷.

De Incarnatione, Guevara.

Sign. 9/76. Mides 21 x 17 cm. Cobertes de pergamí. 331 folis † 4 d'índex s.n. Text llatí, de lletra clara.

Contingut: es tracta de l'obra de l'agustiniana Juan de Guevara (Burgos 1518 † Salamanca 1600), *De Verbi Dei incarnatione*, que ocupa les p. 1-254 –falten, però, els folis 146-167 que contenen les qüestions 10, 11 i 12– i està

²⁷ Aquest monjo havia nascut al bisbat de Girona el 1694 i havia estat benedictí claustral abans de ser-ho de St. Feliu. Fou familiar del bisbe Pañelles a Mallorca, el qual li donà una subcantoria a la catedral mallorquina (1734-43). Després de la mort del P. Pañelles retornà a St. Feliu, d'on fou prior major (1749-53) i abat (1763-65). Morí el 4 de maig de 1775. Cf. E. Zaragoza Pascual, "Historia de los abades", o.c., 96 i "Necrologi benedictí guixolenc", o.c.

dividida en 11 quadernets que contenen un total de 25 qüestions. D'aquesta obra –mai impresa–, se'n coneix només un altre exemplar a la Biblioteca Angèlica de Roma²⁸. El manuscrit conté també una altra obra del mateix autor: *In 3^a P.S. Tho. De Sacramentis in genere* (p. 261-331), que conté les qüestions 61-65. A més, encara hi ha un sermó de Sant Pau, sens dubte del P. Salazar (f. 258v-260v), i un índex general de cites de la Sagrada Escripura i dels temes més importants tractats.

Prové del monestir de St. Feliu de Guíxols, perquè al primer full dels preliminars es diu: “Este cartapacio es del P. Fr. Pedro de Salazar, definidor, y pertenece a su casa de Cardeña.” En efecte, aquest monjo fou definidor resident a San Vicente de Salamanca des de 1613 a 1617, i per tant fou escrit entre aquestes dues dates²⁹.

22

Anònim, sense títol ni portada. Comença: *Dubii 17 Angelis in 1ª creationis instante potuerint peccare*.

Sign. 9/77. Mides 21 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 499 folis útils. Text llatí, lletra molt menuda, però clara.

Contingut: comentaris sobre qüestions referents als àngels.

L'autor, és quasi segur el P. Manuel Navarro de Céspedes³⁰, que pu-

²⁸ Juan de Guevara fou un gran teòleg de Salamanca de tendència tomista, segons l'estil de Francisco de Vitoria i segons alguns crítics s'avança Báñez en la formulació de la premoció física, però no edità cap obra, Cf. E. Zaragoza, “Dos manuscritos desconocidos del P. Juan de Guevara O.S.A.”, a *Revista Agustiniana*, vol. XXXIV (1993) 887-889.

²⁹ El P. Pedro de Salazar era natural de Talavera de la Reina (Toledo) i profés de S. Pedro de Cardeña (Burgos). Fou abat dels monestirs de S. Pedro de Montes, Ntra. Sra. de Obarenes i Cardeña, a més de definidor general. Morí a Salamanca el 25 de gener de 1617, amb fama de virtuós i de bon predicador. Publicà: *Ejercicios espirituales y consideraciones de la vida y pasión de Christo* (Burgos 1615) i *Ejercicio de la vida espiritual para que el christiano se prepare para el juycio particular que tiene Dios que hacer con él a la hora de la muerte* (Nájera 1616); E. Zaragoza Pascual, “Los Generales”, o.c. IV, 448; “Abadologio de San Pedro de Montes (siglos VII-XIX)”, a *Archivos leoneses*, núm. 75 (1984) 326; G. de Argaiç, *La Perla de Cataluña Historia de Nra. Sra. de Montserrat* (Madrid 1677) 451; F. de Berganza, *Antigüedades de España*, II (Madrid 1721) 328; J. Pérez de Úrbel, *Varones insignes*, o.c., 208.

³⁰ El P. Navarro era fill de Madrid i profés del monestir de San Martín de Santiago de Compostel·la, on havia pres la cogulla el 26 de novembre de 1670. Fou lector, regent d'estudis i abat de San Vicente de Salamanca, a més de catedràtic d'arts i de vespres i prima de teologia de la Universitat de Salamanca. Fou també mestre general i definidor de la Congregació, predicador dels reis Carles II i Felip V, examinador sinodal de l'arquebisbat de Toledo, teòleg de la reial junta de la Immaculada Concepció i fecund escriptor de teologia, i morí a Montserrat de Madrid el 19 d'abril de 1723, Cf. la seva bibliografia a E. Zaragoza Pascual, “Abadologio del monasterio de San Vicente de Salamanca (siglos XIII-XIX)”, a *Archivos leoneses*, núm. 83-84 (1988) 147-148; i a “Madrileños benedictinos ilustres” a *Anales del Instituto de Estudios Madrileños*, t. XXVI (1989) i a “Los Generales”, o.c., V, 497-498.

blicà *Syntagma theologicum bipartitum de peccato Angelorum* (Salamanca 1703) i *Tractatus de Angelis*, 3 vols. (Salamanca 1708-11). El copista fou probablement el P. Benet Pañelles, ja que hi ha el seu ex-libris i a més al primer full dels preliminars hi ha aquesta anotació: “Materia teològica que escriví de colegial en Salamanca.” I en aquest cas hauria estat escrit entre 1692 i 1694, que foren els anys en què estudià a Salamanca el P. Pañellas³¹.

23

Curs de filosofia, anònim, sense títol ni portada.

Sign. 9/78. Mides 21 x 16 cm. Cobertes de pergamí. 395 folis útils, però només 287 d'escrits. Text llatí.

Contingut: I. *Commentaria magna in octo libros physicorum per SSm. P.M.F. Bernardum de Burgos eiusque minimo discipulo P.F. Michaeli de Soto, in hoc ollegio Divi Stephani apud Ripas Sillenses. Anno Domini 1673. Frater Michael de Soto* (f. 1r-187r).

II. *Commentaria in libros De Generatione et corruptione... Die 3ª februarii año de 1674. Mª Fratre Brdo. de Burgos* (f. 1r-52r).

III. *Commentaria in tres libros de Anima a Ss. Patre M.F. Bernardo de Burgos in hoc artistate collegii apud undas Sillis, discipulo indigno P.F. Micha eli de Soto. Anno Dni. 1674* (f. 1r-42v). Acaba dient: “Finitus cursus die 12 martii anno Dni. 1674. magistro fratre Bernardo de Burgos” (f. 42v).

Pels títols sabem que l'autor és el P. Bernardo de Burgos³² i el copista el P. Miguel de Soto, tot i que una nota de la primera plana porta el nom del posseïdor, “Fr. Phelippe de Quintana”, monjo de St. Feliu. Fou escrit al col·legi de San Esteban de Ribas de Sil (Orense) entre els anys 1673 i 1674.

³¹ Cf. la seva biografia a E. Zaragoza Pascual, “Historia de los abades”, o.c., 84, i a “Los Generales”, o.c., V, 75-96.

³² El P. Bernardo de Burgos era natural de la vila de Dueñas (Palència) i profés del monestir de San Claudio de León, on havia pres la cogulla el 15 d'abril de 1657. Fou lector del col·legi de Ribas de Sil (1673-77), lector de prima i de vespres de teologia del col·legi d'Oviedo (1677-81) i també abat del mateix col·legi (1685-89). A més fou catedràtic de St. Tomàs d'Aquino de la Universitat d'Oviedo (1681-90) i també catedràtic d'escriptura (1690-91) i de vespres (1691-96) i prima (1696-1700) de teologia, fins a la seva mort, al gener de 1700, Cf. E. Zaragoza Pascual, “Abadologio del monasterio de San Vicente de Oviedo (siglos VIII-XIX)”, a *Bol. del Inst. de Estudios Asturianos*, núm. 114 (1985) 364-365 i “Profesores del colegio benedictino de S. Vicente de Oviedo”, o.c., 335.

Butllari del monestir i de la Congregació de Sant Benet de Valladolid, anònim i sense títol ni portada.

Sign. 9/81. Mides 21,50 x 17 cm. Cobertes de pergamí. 99 folis sense numerar. Text llatí.

Contingut: el text de les butlles papals atorgades al monestir i congregació de Sant Benet de Valladolid, des de 1393 fins a 1497. Es tracta d'una còpia simple, de la còpia autoritzada a Valladolid pel notari Alonso Gómez de Hoyo el 16 de juliol de 1502, que al seu torn copia l'exemplar del mateix butllari, autoritzat pel notari florentí, Jacobus Avellus, a Nàpols el 1497³³.

Tractatus de iustificatione impii. Anònim.

Sign. 9/84. Mides 21,50 x 17 cm. Cobertes de pergamí. 182 folis. Text llatí.

Autor, lloc i data: com que a l'última plana signa "M° Navarro", és de suposar que l'autor és el benedictí de Salamanca Manuel Navarro de Céspedes. Segurament es tracta de la seva obra perduda *Tractatus de justificatione*, per a la impressió de la qual havia ja obtingut la llicència del Consell de Castella³⁴. El seu lloc de composició seria Salamanca i segons una indicació de la primera plana hauria estat copiat el 1706. Pertanyia al bisbe Pañelles, perquè a la primera plana hi ha el seu ex-libris "Rmo. Pañelles".

Anònim sense títol ni portada. Comença: *In prima 2ª Parte S. Th[omas]. De [Bea]titudine*.

Sing. 9/92. Mides 21 x 16 cm. 6 folis s.n. d'índex, més dos en blanc i 232 de text, més 4 d'índex de cites de la Bíblia i de qüestions. Text llatí.

³³ Aquest butllari fou inclòs en l'obra *Privilegia praecipua Congregationis Sancti Benedicti Vallisoletani a Summis Pontificibus concessa et confirmata* (Valladolid 1595-99) i algunes de les butlles, en el *Compendium bullarum et concessionum apostolicarum Congregationis S. Benedicti Vallisoletani* (1393-1535) (Salamanca, 1559). Un altre butllari manuscrit semblant a aquest es troba a la biblioteca de la Universitat de Barcelona, Ms. 1464.

³⁴ J. Pérez de Úrbel, *Varones insignes*, o.c., 176; sobre el mestre Navarro, vegeu la nota 30.

Contingut: són comentaris a les qüestions de la Prima Secundae de St. Tomàs d'Aquino, de la núm. 1 a la núm. 114. Creiem que es tracta de l'obra perduda del P. Manuel Navarro de Céspedes, *De Beatitudine*, i que prové del monestir de St. Feliu, on algun monjo que anà a estudiar al col·legi de San Vicente de Salamanca la portaria. De fet, a la p. 241 es fa referència a una cita de "Mancio", que seria Mancio de Corpus Christi, professor de Salamanca († 1576), on comentà St. Tomàs seguint la línia de Francisco de Vitoria.

27

Tratado de la contemplación. Anònim.

Sing. 9/94. Mides 22 x 17 cm. Cobertes de pergamí. 171 folis útils sense numerar. Text castellà.

Conté un recull de textos extrets d'obres de diversos sants i autors espirituals –que s'assenyalen en notes marginals– sobre la contemplació. Prové sens dubte del monestir guixolenc, perquè porta l'ex-libris del "Rmi. Pañelles" i potser és original seu.

28

Asuntos varios predicables. Tomo 2º. Aquest és el títol del llom, perquè no té portada.

Sigg. 9/95. Mides 22 x 15,50 cm. Cobertes de pergamí. 350 folis útils. Text castellà de lletra menuda pel que fa a la part manuscrita.

Conté un bon nombre de sermons manuscrits, a vegades amb indicació del lloc i la data en què foren predicats, i alguns sermons impresos de diferents autors de principi del segle XVIII. Els impresos són: *Sermón de San Benito*, del cistercenc Alonso de Silva y Arteaga (Salamanca, s.a.); *Sermón de San Benito*, del benedictí Isidoro de la Neve (Sevilla, s.a.); *Oración panegírica a la gloriosa Virgen Sta. Gertrudis*, del dominic Domingo Pérez (Barcelona 1711); *Sermón historial gratulatorio*, del benedictí Jacinto Díez (Salamanca 1707); *Las cuatro marianas jesuíticas escuelas*, del caputxí Nicolau Josep de Mallorca (Mallorca 1734); *Sermón... de San Ignacio de Loyola*, del benedictí arquebisbe de Mèxic José Lanciego (Mèxic 1720); *Panegyrico... en... la canonización de... San Estanislao de Kostka y San Luis Gonzaga*, del benedictí Froilán Quirós (Valladolid 1728); *El embiado en el espíritu... Ramón Lullio*, del P. Joan Frau i Llull (Mallorca 1731).

Dels sermons manuscrits assenyalem, el del P. Ponach predicat a la primera visita pastoral del bisbe Pañelles a Mallorca (f. 305r) i l'anònim dedicat a St. Isidre "predicado el 15 de mayo de 1684 en Briviesca" (Burgos) (f. 325r)³⁵.

29

Anònim sense títol ni portada.

Sign. 9/99. Mides 28 x 21 cm. Cobertes de pergamí fi. 193 folis. Text italià i castellà.

Contingut: es tracta d'una relació circumstanciada dels conclaves on foren elegits papes Urbà VII (15 de setembre de 1590), Gregori XIV (5 de desembre de 1590) i Innocenci IX (29 d'octubre de 1591). Semblen còpies de documents contemporanis de les dites eleccions papals. El manuscrit prové del monestir de St. Feliu, perquè porta l'ex-libris del P. Pañelles. Segle XVI.

30

Papeles de Roma

Sign. 9/100. Mides 21 x 27 cm. Cobertes de pergamí fi. 144 p. Text italià.

Contingut: 1. *Intruttione utilissima per una persona facultosa che nuovamente viene per negotii in Roma* (f. 1-9).

2. *Relacione in torno all'antichità e prerogative del Prefetto di Roma* (f. 10-20).

3. *Innocentio XII anno eius quinto* (f. 21-26).

4. *Informatione... della famiglia e parenti di N.Sre. Alexandro Septimo a 30 aprili 1655* (f. 27-31).

5. *Relatione del Marchese Lavordino* (f. 33-39).

6. *Risposta al manifesto del Marchese Lavordino ca. alla scomunica dell 26 Xbre. 1687* (f. 40-47).

7. *Relatione del caso acorso in Roma l'anno 1662 tra i soldati corsi dell Papa e li francesi al tempo dell'Ambasciatore Duca di Chigui regnante Alessandro VII Chigi* (f. 48-80).

³⁵ Es tracta del P. Bernat Ponach, fill de la Bisbal d'Empordà, que prengué l'hàbit al monestir de St. Feliu el 1713 i fou familiar del bisbe Pañelles (1730-37) i abat de Sant Feliu (1737-41, 1753-57), on morí el 28 de març de 1754. Cf. E. Zaragoza Pascual, *Historia de los abades*, o.c., 90-91, 93. Hí ha sermons seus a la biblioteca del monestir de Montserrat, Ms. 732 (1740), Ms. 735 (1737) i Ms. 737, Cf. A. Olivar, *Catàleg de la biblioteca*, o.c., 160, 161, 163.

8. *Relatione di riti, ceremoniae e precedenze della gran corte di Roma* (f. 81-101).

9. *Manifesto dell'Emmo. Sig. Cardinale Panfilio...* (f. 102-108).

10. *Lettera scritta del re Xpmo. al suo ambasciatore in Roma contra al Card. Antonio Barberini, Fontenebleau*, 11 d'octubre de 1644 (f. 109-111).

11. *Annotation nel fatto da Barberini* (20 de febrer de 1646) (f. 112-113).

12. *Discorso circa gl'aiusti che demandono Liss. Barberini a'nomine della Sede Apostolica. 1643* (f. 114-127).

13. *Discorso nel quale si dimostra... che la Sti. di Ntro. Sig. Innocenzio Decimo non debe ritardare il corso della giustitia contra i Barberini...* (f. 126-138).

14. *Al Sig. Cardinale Aldobrandini (18 d'octubre de 1599)* (f. 139-144).
Era del bisbe Pañelles.

31

VITA/DEL DVCA/VALENTINO/DETTO/IL/TIRANNO DI ROMA/E DI/ALESSANDRO VI/SUO PADRE/DESCRITA/DA TOMASSO TOMASSI.

Sign. 9/101. Mides 27 x 30 cm. Cobertes de pergami molt ben conservat. 1a part: 11 folis d'index alfabètic s/n, més 6 folis de presentació i pròleg, més 355 p. 2a part: 11 folis d'index alfabètic, s/n, més 302 p. Text italià, lletra gran i clara. Era del monestir guixolenc perquè a la primera plana hi ha l'ex-libris de l'"Illmi. Pañelles".

Conté les biografies del duc Valentí i del papa Alexandre VI, escrites per Tomasso Tomassi.

32

Relatione del/Pontificato di/Papa Sisto/Quinto/principiando della sua nascita/fino alla morte con tutti gl'acciden/ti sequiti nel corso del suo/governo.

Sign. 9/102. Mides 26,50 x 20 cm. Cobertes de pergami. 383 p. Text italià. Prové del monestir de St. Feliu perquè a la primera plana hi ha l'ex-libris Illmi. Pañelles".

Conté la biografia i activitats del papa Sixt Quint (1585-1590) i dóna detalls interessants sobre fets, persones i esdeveniments del seu pontificat.

Divi Thomae Aquinatis expo sitio in librum B. Dionisii De divinis nominibus.

Sign. 9/103. Mides 27,50 x 21 cm. 174 p. Cobertes de pergami. Text llatí; lletra del segle XVII. Prové del monestir guixolenc, perquè al foli primer diu que fou de l'“Illmi. Pañelles”.

Contingut: es tracta d'una còpia del comentari de sant Tomàs d'Aquino al llibre de Dionís l'Areopagita *De divinis nominibus*, és a dir, dels noms de Déu.

Cerimonial de la Congregació de St. Benet de Valladolid, sense títol ni portada. Comença: *De missa recitata. Cap. I.*

Sign. 9/108. Mides 26 x 19 cm. Enquadernació moderna en pergami repussat sobre fusta. 116 folis de vitel·la. Text llatí, i lletra francesa, amb capitals i títols dels capítols en roig.

Prové del monestir guixolenc, l'únic de la diòcesi de Girona que pertany a la Congregació de Valladolid. L'exemplar és segurament el que portà de Valladolid l'abat Gabriel Castany el 1523, després d'haver donat l'obediència al general de la dita congregació a Carrión de los Condes el 24 de juny³⁶.

Consta de 69 capítols, en els quals s'exposen i expliquen les cerimònies litúrgiques i monàstiques del monestir de Valladolid, i també les responsabilitats dels càrrecs monàstics, com ara cantors, sagristà, porter i refitoler. També explica com s'ha de donar la comunió i extremunció als monjos malalts, com fer les exèquies, com rebre els fugitius, els signes per entendre's en els llocs de gran silenci i diverses oracions. Finalment hi ha un foli en castellà que diu: “Esto es lo que al presente manda nuestro padre que se guar-

³⁶ Com aquest cerimonial, n'hi ha dos exemplars al monestir de Silos (Ms. 14, procedent de S. Joan de Burgos, 1440-54, en castellà) i (Ms. 15 en llatí, també del segle XV); un altre, a la Biblioteca d'El Escorial Q.III.3, en llatí adaptat als costums de Montserrat; dos a Montserrat, Ms. 46 adaptat als costums del monestir i Ms. 74 (1477) en llatí; encara se'n troba un altre a Sant Millán de la Cogolla, procedent del monestir del Bueso (s. XV) i un altre al monestir de Valvanera (s. XV). L'exemplar llatí de Montserrat correspon al llatí de Silos, i aquest de Sant Feliu és igual que la traducció castellana d'un exemplar de 1525, existent a Silos, Cf. A.M. Albareda, “L'arxiu de Montserrat (intent de reconstrucció)”, a *Analecta Montserratensia*, III (1909), 147-164; E. Zaragoza, *Los Generales*, o.c., I, 95-97, 279-280.

de cerca del modo que devemos tener en los días que el convento come dos vezes” (f. 116r-v). I a l'últim foli s'hi ha enquadernat un pergamí que fa constar la data de la presa d'hàbit de dos monjos de Valladolid al 1460 i 1462, respectivament (f. 117r).

L'exemplar és del segle XV i un dels millors conservats, dels pocs que se'n coneixen.

35

Sermonari, anònim i sense títol.

Sign. 9/111. Mides 30,50 x 21 cm. 64 p., només numerades fins a la 50, i la resta, en blanc. Cobertes de pergamí. Text castellà.

Contingut: 1. *Sermón al Tránsito de Nuestro Padre S. Benito, patente el Santíssimo, predicado en S. Vicente de Salamanca. Año 1686* (p. 1-15).

2. *Sermón a la festividad de la Traslación de N.P.S. Benito, predicado en el Rl. Convento de religiosas benitas de S. Payo, de la ciudad de Santiago. Año 1684* (p. 16-27).

3. *Sermón de S. Bernardo predicado en el convento de San Miguel de los Ángeles, de religiosas bernardas, en la villa de Ocaña, patente el SSmo. Año de 1686* (p. 28-41).

4. *Sermón de S. Blas, obispo y mártir, predicado en Castellanos de Morisco. Año 1687* (p. 42-44).

5. *Sermón de S. Blas, predicado en Castellanos de Morisco. Año 1685. Incomplet* (p. 50).

6. *Dominica 1^a de Adviento* (p. 51-63).

7. *A Ntra. Sra. de la Esclavitud. Incomplet* (p. 63-64).

Aquest sermonari procedeix del monestir guixolenc, tan per la temàtica benedictina com pel lloc on foren predicats alguns dels sermons, com és el monestir de San Vicente de Salamanca i el de monges de San Paio, tots dos benedictins, i el de Ntra. Sra. de l'Esclavitut, una devoció benedictina del segle XVII.

36

Curs de filosofia, sense títol. Comença: *Compendii philosophici seu rationalis scientiae quae summulae nuncupantur. Pars I^a*.

Sign. 9/114. Mides 32 x 21,50 cm. 166 folis. Cobertes de pergamí. Text llatí, de lletra molt menuda.

Conté, a més de l'esmentat *Compendii philosophici* (f. 1-69), un comentari a la *Methaphisica* (f. 68-105), a la *Philosophiae* (f. 105-196) i al tractat *De ortu et interitu* (f. 147-161) i *De Anima* (f. 161-166) d'Aristòtil.

Prové del monestir guixolenc, perquè invoca l'"inclytus martiris Gerundensi Feliu, D. Dominico Silensi, cuius gloriosum hodie natalium celebramus" (f. 166r). Per tant, fou acabat un 20 de desembre –festa de St. Domènec de Silos– d'algun any del segle XVII.

37

Curs de filosofia. Sense títol. Comença: *Commentaria in Universam Aristotelis methaphisica*.

Sign. 9/115. Mides 31 x 22 cm. Cobertes de pergamí. Text llatí. 310 folis.

Conté, a més del comentari a la *Methaphisica* (f. 1-193) d'Aristòtil, una *Praevia ad logicam instructio vulgo de Summulas vocata* (f. 1-12), el comentari als vuit llibres de física d'Aristòtil i als seus tractats *De generatione et corruptione* i *De anima* (f. 1-205).

En realitat es tracta de dues parts amb numeració diferent. Aquest volum prové del monestir guixolenc i sens dubte fou copiat per un monjo, perquè a més d'invocar el màrtir St. Feliu invoca St. Benet com a pare. La seva data, el segle XVII.

38

Diarium actorum Sacrosancti Oecumenici et Generalis Concilii Tridentini... collatum a Rdo. D. Torello Phola de Puppio Pbro. et canonico Jesulano ad omnipotentis Dei laudem et gloriam.

Sign. 9/119. Mides 30,50 x 22,50 cm. Cobertes de pergamí. 133 folis més 11 d'índex numerats a part. Text llatí.

Es tracta d'una còpia del diari de sessions del Concili de Trent, feta al segle XVII. Prové del monestir guixolenc, perquè porta a la primera plana l'ex-libris de l'"Illmi. Pañelles".

39

Curs de filosofia. Sense títol ni nom d'autor. Comença: *Brevis summarum introductio*.

Sign. 9/120. Mides 31,50 x 22 cm. 5 folis sense numerar, més 80 de numerats. Cobertes de pergamí. Text llatí.

Contingut: introducció a les *Summules* (f. 1-5) i comentari a la lògica (f. 1-23), metafísica (f. 23-37v), als vuit llibres de la física (f. 38r-61r), als tractats *De ortu et interitu* (f. 62-68) i *De anima* (f. 68r-80r) d'Aristòtil.

És del monestir de St. Feliu, perquè l'autor invoca St. Benet com a pare (f. 22v, 61v). En tot cas és d'un benedictí, sense cap dubte.

40

Ragionamento de Carlo V Imperatore al Rè Filippo suo figliuolo nella consignatione del governo di suoi stati et regni. Segle XVIII.

Sign. 9/121. Mides 24,50 x 18 cm. Cobertes de pergamí. 38 folis. Text italià. Prové del monestir de St. Feliu, perquè a la primera plana diu: "Del Rmo. P.M. Pañelles."

Contingut: la primera part tracta de com havia de governar Felip II en temps de pau i la segona, de com havia de fer-ho en temps de guerra.

41

JACOBO DE VORAGINE, *Legende sanctorum*, sense portada.

Sign. 9/122. Mides 24 x 16,50 cm. Cobertes de cartró revestit de pell de color marró. 208 folis de vitel·la, numerats de l'1 al 99 i del 221 al 330. Text llatí, de lletra francesa, a dues columnes i amb inicials en color roig i blau. Segle XV. Incomplet.

Contingut: les biografies dels sants més principals seguint l'any litúrgic, però hi manquen les corresponents als mesos de maig a setembre, des de St. Marcel·lí fins a St. Llop, que corresponien als folis 222 a 329.

42

Volum de textos religiosos, sense títol.

Sign. 9/123. Mides 22 x 16 cm. Sense cobertes. Primera part, de la p. 3 a la 303, i la segona part consta de 174 pàgines numerades. Text castellà.

Contingut: es tracta de la traducció castellana de *Discursos* de temes religiosos de predicadors francesos, predicats en llatí o en francès, des de 1673 fins a 1748. Entre totes dues parts hi ha una quarantena de discursos, en cadascun dels quals s'assenyala l'autor i la data. Hi ha discursos de l'abat

Melun de Maupertus, del canonge Savaris, de Tourneil, Fontenelle, Raquenet, Clervible, Philibert; Brunel, predicador del rei a Ruan: Mongin, bisbe de Bazes; l'abat Colin, el president Henault, Houdart de la Mota, Roy, Pauniar, de la Visclede, de Farcis l'abat Ragon, Rehoul de Saint Sauveur, Palles, Nicolàs, Mondion de Montmirel, l'abat de l'Exlura, Doillot, Soret i el jesuïta P. Lombart.

Procedeix probablement de St. Feliu, per la temàtica i per la seva traducció castellana, llengua pròpia dels monjos de l'observança val-lisole-tana.

43

Peix-Veinté. Copia processus dict. in Regia Audiencia inter monachi et procuratori monasterii Sancti Felicis Guixellensis ex una parte, universitatem ville predictae Sancti Felicis Guixellensis et certos piscatores dictae ville partibus ex altera sub examine Magn. Michaelis Terça V.S.D. de Regio Consilio in posse Antonii Villademor scribe mandati et pro eo imposse Francisci Ferrer regia auctoritate notari publici et civis Barchinone.

Sign. 9/124. Mides 24 x 27,50 cm. Cobertes de pergamí aprofitant un full de bíblia –llibre segon dels Reis– del segle XV. Text llatí.

Contingut: es tracta, com es diu a la coberta primera, d'una "Copia del pleyto y proceso sobre el vinté del peix en la qual se halla la Rl. sentencia del año 1559 a favor del monasterio en lo posesorio y su execución en 1560 contra la villa de S. Feliu (tiene singulares probanzas)".

La còpia la féu l'escrivà jurat de St. Feliu el 8 d'agost de 1560. És del monestir guixolenc, perquè a la coberta hi porta encara la signatura de l'arxiu: Cax. 5, Leg. 21, núm. 7, que coincideix amb la que li dóna l'índex de l'arxiu que hi ha a la catedral gironina.

44

Biblia. Sense títol ni portada. Li manca també el primer full.

Sign. 19/125. Mides 24 x 16 cm. 476 folis de vitel·la. Text llatí, de lletra gòtica i a dues columnes; la lletra ,molt regular, però de diferents mans; les inicials dels capítols estan molt ben adornades amb garlandes i flors, algunes il·luminades en or. És, sens dubte, del segle XV. No hi ha indicació de procedència, però E. Mirambell diu que era del monestir de St. Feliu de Guíxols i que l'enquadernació del segle XIX portava la inscripció errònia

“Evangelio con policrómatas”, que cap al 1960 se substituï per l’actual enquadernació en pell repunada, digna del valor del còdex bíblic^{36bis}.

45

Curs de filosofia, anònim i sense títol.

Sign. 9/126. Mides 22 x 16 cm. Sense cobertes. Falten fulls al principi i al final i els que hi ha no són numerats. Text llatí.

Contingut: la primera part és un comentari de la lògica aristotèlica i la segona, un comentari a “In transnaturalem philosophia seu methaphisica introductio. Anno 1762”.

Autor, lloc i data: l’autor és el P. Isidoro Estévez, tal com diu el foli 13 i el colofó de la lògica “finita fuit logica die XXVIII maio sub dictatione Rever. P.M.F. Isid. Stevenez” l’any és el que diu la introducció a la metafísica “1762”, i el lloc, el col·legi asturià d’Obona, on fou lector de filosofia el P. Estévez del 1761 a 1765³⁷. El copista fou el monjo de St. Feliu Benet Massalvà, que estudià a Obona entre 1762 i 1765, com consta per la carta de germandat del volum següent, que completa amb aquest les lliçons dels tres cursos de filosofia.

46

Curs de filosofia. Anònim i sense títol ni portada.

Sign. 9/127. Mides 22,50 x 16 cm. Sense cobertes. 323 folis, numerats només fins al 61. Text llatí.

^{36bis} A *Revista de Girona*, núm. 18 (1962) p. 37 i sq.

³⁷ El P. Estévez era natural de la localitat asturiana d’Infiesto i havia pres l’hàbit al monestir de Corias el 7 de desembre de 1745. Fou passant (1757-61) i lector (1761-65) d’Obona, abat de Celorio (1765-69), definidor general (1769-73, 1777-81), abat de Corias (1773-77), lector de teologia moral de Montserrat de Madrid (1769-73, 1785-89) i catedràtic de Concilis Provincials de la Universitat d’Irache (1777-81), on també fou abat (1789-90) i on es graduà en filosofia i teologia el 14 de juny de 1777. Fou també abat de Lérez (1781-85) i morí essent abat d’Irache a l’octubre de 1791. Era corresponent de la Reial Acadèmia de la Història des del dia 11 de maig de 1787. Dedicà molt temps a l’estudi de la diplomàtica i paleografia, Cf. E. Zaragoza Pascual, “Los Generales”, o.c., V, 478, 540, 547; “Abadologio de Irache”, núm. 108; “Abadologio... de Celorio”, o.c., 652; “Abadologio del monasterio de San Juan de Corias (s. XI-XIX)”, a *Bol. del Inst. de Estud. Asturianos*, núm. 116 (1985) 1080; “Gradas de benedictinos profesos en monasterios asturianos (siglos XVIII-XIX)”, *Ibid.*, núm. 121 (1987) 182; “Profesores de los colegios benedictinos asturianos de Obona y Celorio (Siglos XVII-XIX)”, *Ibid.*, núm. 139 (1992) p. 286. El P. Benet Massalvà i Argunoyol era natural d’Igualada i monjo de Sant Feliu on havia pres l’hàbit el 30 de novembre de 1758. Fou predicador de Montserrat (1777-81) i de Sant Feliu (1769-73), d’on també fou abat tres vegades (1781-85, 1789-93, 1796-97), morí el 13 de febrer de 1807. Cf. la seva biografia a E. Zaragoza, *Historia de los abades*, o.c., 99-103.

Contingut: es tracta del comentari als vuit llibres de la física d'Aristòtil i *De mundo et celo compendiosissimum tratatio* i el comentari al *De anima*, també d'Aristòtil.

Autor, lloc i data: l'autor és el P. Isidoro Estévez, el lloc, el col·legi benedictí d'Obona, a Astúries, i la data, el 1763. Això ho sabem per la "Carta de hermandad que se hizo en el monasterio de Santa Maria la Rl. de Obona en el año 1763" (f. 232r-v), on hi ha el dit P. Estévez i el copista d'aquest i del volum anterior (cf. núm. 45), el monjo de St. Feliu Benet Massalvà³⁸.

47

Biblioteca del Imperial Monasterio Benedictino de San Feliu de Guixols ordenada en 1785.

Sign. 9/134. Mides 31,20 x 21,80 cm. Cobertes de cartró recobertes de pergamí. 3 folis d'*Indice Quinto* més 375 p. numerades.

Contingut: com diu l'"Advertencia. El índice contiene todos los libros que hay en la biblioteca y fuera de ella en las celdas de los monges con el caxón y núm. adonde corresponde cada uno... Los libros duplicados están todos en la sala en sus respectivos caxones y números..."

Com que aquest manuscrit el publicà Lluís Batlle i Prats³⁹, ens dispensem de detallar-ne el contingut, que no és altre que el fons bibliogràfic del monestir guixolenc a l'any indicat, de 1785.

48

Cronicon eclesiástico Toledano.

Sign. 9/135. Mides 32 x 22 cm. Cobertes en pergamí. 121 folis. Text en llatí.

Contingut: cànons antics i la història de l'església de Toledo i dels reis i nació espanyola fins al 1665, bé que hi ha un afegitó de 1709, que és l'última notícia històrica que hi ha.

Prové del monestir guixolenc, perquè porta l'ex-libris de "Fr. Benito Pañelles".

³⁸ Sobre aquest monjos, mireu la nota 37.

³⁹ "la biblioteca del monasterio de San Feliu de Guixols", a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses XX* (1970-71) 105-282.

Miscel·lània de manuscrits i impresos dels segles XVII-XVIII, sense títol.
Sign. 9/140. Mides 31 x 22 cm. Cobertes de pergamí. 85 folis sense numerar.

Prové del monestir guixolenc per la quantitat de documents d'autors benedictins de Valladolid, que tot seguit assenyalem: *Manifiesto jurídico* demanant la declaració de nul·litat del matrimoni de Francisco Sánchez (Imprès, s. 11, s.a.).

Escrit del P. Juan Lardito (Salamanca, 7 d'abril de 1698).

Respostes a qüestions religioses i morals del P. Manuel Navarro de Céspedes, datades a Salamanca el 13 d'octubre de 1689; 28 d'agost de 1693; 28 d'octubre de 1697; 16 de gener de 1699; 24 de juny de 1704; 6 de gener de 1707; 20 de gener, 26 de febrer i 9 de setembre de 1708; 13 de febrer i 13 de desembre de 1713; 26 de gener de 1715; 13 de juny de 1718; 21 de febrer i 25 d'agost de 1719; Montserrat de Madrid, 12 d'agost de 1702; 30 de novembre de 1703; 17 de febrer de 1722; 15 de gener de 1723; i tres respostes més sense indicació de lloc ni data.

Parecer que dio el Rmo. P.M. Fr. Manuel Navarro... sobre seis puntos que el Rey Ntro. Señor D. Phelipe V mandó por su Real Consejo que le consultase el Consejo de Castilla, Salamanca, 15 de diciembre de 1713 (Imprès, s.ll., s.a.).

Respostes a qüestions diverses, del P. Bernabé Iguín^{39bis}, Valladolid, 14 de setembre i 16 d'octubre de 1717.

Manifiesto del P. Alonso de Rueda sobre el curato de S. Pedro de las Dueñas, de Sahagún de Campos (1722).

Razones del P. José Gobeo para ser predicador del rey (1704).

Sobre el Smo. Sacramento en Lorenzana, 15 de maig de 1698.

Reflexiones sobre un papel impreso... del P. Juan Bta. Garrido (S. 11, 1718).

Respuesta por la Religión de San Benito a las razones de un Memorial sin firma remitido a los Sres. Ministros del Real Consejo de Castilla y contiene varios inconvenientes que dice seguirse de la fundación de dos cátedras de prima y de vísperas de theología, que para los monjes de S. Benito intenta hazer en la Universidad de Salamanca el Emmo. Sr. Cardenal Aguirre (S.ll., s.a.), del P. Manuel Navarro.

^{39bis} Vegeu la seva biografia al *Dict. d'Història et de Géographie Ecclésiastiques* t. XXV, 756-757, escrita per mi mateix.

Réplica contra la respuesta del memorial de inconvenientes, anterior també del P. Navarro (Imprès, s.ll. ni data).

Hi ha també tres còpies impreses de memorials del clero català al rei: una del canonge de Lleida, Josep Casanoves (1716); una altra de Josep Rius i la tercera dels Ddputats de Catalunya de la junta de braços del 30 de juny de 1713, referent al tribut del cadastre sobre els béns rebuts dels seglars.

Exposició al papa Innocenci XIII contra els tributs imposats per causa de Gibraltar.

Còpia de la carta del bisbe d'Àvila, Dr. Bustos de Villegas al Sr. Arquebisbe Carranza, sobre la venda de la jurisdicció, dels vassalls i rendes temporals de les esglésies i monestirs (15-VII-1574) (Imprès, s.ll., s.a.).

Súplica de la subcommendadora y religiosas del Real de Santiago el Mayor de esta Corte al Rey (S.ll., s.a.).

Carta escrita al Rmo. P. General de la Merced (Sevilla, 23-VII-1720).

Responsum canonicum in causa Malacitanam fructum episcopatus ad requisitionem... S.R.E. Cardinalis Alberioni (S.ll., s.a.)⁴⁰.

Índice alfabético de los libros y autores que se hallan en la librería de San Feliu de Guíxols.

Sign. 9/141. Mides 35,50 x 25 cm. Cobertes de cartró revestides de pergamí. Text castellà. Incomplet, comença a la pàgina 143 i va fins a la 418, la resta fins al 434 són fulls sense usar.

Contingut: els índexs del 2 al 13 per ordre alfabètic de la A a la P. Es tracta d'un inventari d'autors i títols abreviats, sense cap més indicació bibliogràfica. Els índexs 2 i 3 són de "libros sin nombre y apellido de autor"; el 4, "Índice de Santos Padres, obras de otros santos y expositores sagrados"; el 5, "Índice de autores que tratan de historia, escolástica, polémica o apologética"; el 6, "Índice de autores que tratan de teología moral"; el 7, autores que tracten de canons, lleis i concilis; el 8, de filosofia; el 9, de gramàtica, retòrica i política; el 10, d'història eclesiàstica; l'11, de matemàtiques i medicina; el 12, de teologia mística, biografies i cerimònies i, el 13, de sermons.

⁴⁰ Vegeu E. Grahit, "La sección de Ms. de la Biblioteca Pública de Gerona", a *Biblioteconomía*, núm. 17 (1948) 69-76, però aquí hi afegim: doc. XXXIV: La "cierta persona" és el venerable Sebastián de Aparicio; doc. XXXV: Data (Salamanca, setembre de 1720); doc. XXXVI és de José de Mier, del 28 de febrer de 1721; doc. XXXVII és de Francisco de Dueñas i la data, el 17 de març de 1720; doc. XXXVIII, és de Juan Bta. Lardito i la data, del 3 de juny de 1690; doc. XXXIX la data és a Valladolid, el 16 d'octubre de 1717.

Missale benedictinum, sense títol ni portada.

Sign. 9/142. Mides 39 x 30 cm. Cobertes de fusta recobertes de pell marró. Fulls de vitel·la. Lletra gòtica minúscula. Capitals il·luminades, algunes amb or. Bon estat de conservació. Hi ha alguna tinta vermella esborrada.

Comença amb la primera dominica d'Advent. Dins la primera uncial A hi ha la figura de St. Benet amb el bàcul, i el llibre a la mà, que és el de la seva regla monàstica.

Prové del monestir guixolenc, perquè a la primera plana hi ha un escut on en camp d'or hi ha una torre de gules, que és l'escut de l'abat Bernat de Torrella (1431-60)⁴¹, i a més està profusament il·luminada la plana del dia de la festa de Sant Feliu, l'1 d'agost.

Fins aquí, el catàleg dels manuscrits dels quals no hi ha cap dubte que procedeixen del monestir de St. Feliu de Guíxols. Assenyalem, emperò, alguns manuscrits més, que segurament també ho foren, però per falta de dates internes i externes no ens atrevim a dir que són certament del monestir guixolenc.

Heus ací la llista:

Ms. 9/2 *Tractatus de praedestinatione; De voluntario et involuntario; De visione beata*.

Ms. 9/9 *Cursus philosophicus*... 1589, fol. 160v.

Ms. 9/21 *Tractatus summularum* (s. XVIII).

Ms. 9/40 Curs de lògica i metafísica, sense títol.

Ms. 9/47 *Quaestiones theologicae*. Al foli 195 hi ha una *Disputatio de Indulgentiis* del Mestre Curiel, que el 1582 era professor del col·legi benedictí de San Vicente de Salamanca.

⁴¹ En efecte, el P. Alonso Cano, historiador del monestir guixolenc, diu (Bibl. Montserrat, Ms. 6, f. 133r) que l'abat Torrella féu fer el retaule de l'ermita de St. Elm, on hi havia "por orla las armas de su linage de los Torrellas, que son unas torres almenadas". Cf. la biografia d'aquest abat a E. Zaragoza, *Historia de los abades*, o.c., 35-39.

Ms. 9/51 *Tractatus de voto*.

Ms. 9/52 Sermonari, en castellà.

Ms. 9/59 Curs de filosofia d'un benedictí claustral que estudià a Cervera i que podria ser el P. Antoni Sabater, que abans de professar a St. Feliu havia estat monjo claustral.

Ms. 9/63 Curs de filosofia, *Libri phisycorum*, de Fr. Laurentius Candell "monachus", no sabem de quin monestir.

Ms. 9/64 Sermons predicats entre 1700 i 1705.

Ms. 9/104 *Allegoriae*. Potser de Jeroni Lloret, perquè la lletra és del segle XVI i ell publicà: *Sylva allegostrarum totius Sacrae Scripturae*.

Ms. 9/112 Miscel·lània, on hi ha: *Alia diversa de familiis Romanorum illustribus...* de Fanusio Campani, *Cronicon Coloniense* de Iacobo Corelli, etc.

Ms. 9/118 *Manifiesto de España y Francia por el Dr. D. Alonso Guillem de la Carrera* (segle XVII).